

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра обліку і оподаткування

На правах рукопису

САВЮК ОЛЕКСАНДР АНДРІЙОВИЧ

**ОБЛІК І АНАЛІЗ НАЯВНОСТІ І РУХУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА
ЇХ ЕКВІВАЛЕНТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:
ГРУДЗЕВИЧ ЮЛІЯ ІГОРІВНА,
кандидат економічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 6
засідання кафедри обліку і оподаткування
від 04.12.2024 р.

Завідувач кафедри
_____ проф. Садовська І. Б.

ЛУЦЬК – 2024

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет економіки та управління
Кафедра обліку і оподаткування
Другий (магістерський) рівень
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

«27» вересня 2023 року

**ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)
ЗДОБУВАЧУ ОСВІТИ**

Савюку Олександрю Андрійовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Облік і аналіз наявності і руху грошових коштів та їх еквівалентів на підприємстві

Керівник проекту (роботи) Грудзевич Юлія Ігорівна, к.е.н., доцент,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Строк подання студентом роботи (проекту) 04.12.2024 р.

3. Мета та завдання випускної кваліфікаційної роботи (проекту) Метою роботи є формування науково-теоретичних підходів та практичного інструментарію щодо організації обліку та аналізу грошових коштів на підприємстві. Завдання роботи полягають у визначенні основних засад обліку і контролю грошових коштів досліджуваного підприємства та розробці науково-методичного підходу удосконалення обліку та аналізу грошових коштів.

4. Дата видачі завдання 27.09.2023 р.

АНОТАЦІЯ

Савюк О.А. «Облік і аналіз наявності і руху грошових коштів та їх еквівалентів на підприємстві».

Магістерська робота на здобування освітнього ступеня «магістр» – Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, 2024.

В роботі проведено дослідження теми грошових коштів, яке спрямоване на вивчення механізмів ведення фінансового обліку та управління грошовими ресурсами підприємства. Зроблено огляд процесу відображення в обліково-аналітичній системі підприємства грошових коштів та їх еквівалентів. За основу взято сутність та загальні теоретичні аспекти грошових коштів, документальне оформлення руху грошових коштів у фінансово-господарській діяльності підприємства та Окрему увагу приділено розробці практичних рекомендацій і шляхів удосконалення обліку та аналізу грошових коштів на підприємстві.

Магістерська робота розпочинається зі вступу, має три розділи «Теоретичні основи обліку і оподаткування грошових коштів», «Організація обліку та аналіз руху грошових коштів на підприємстві» та «Основні напрями оптимізації процесів, пов'язаних із рухом грошових коштів на підприємстві» з висновками до кожного розділу та загального висновку написаної роботи. Опрацьовано 47 наукових джерел, інформацію з яких використано при написанні випускної роботи. В додатках містяться схеми загальної характеристики досліджуваного підприємства, а також фінансова звітність та первинні документи, які пов'язані з темою дослідження.

В роботі наведено методичні рекомендації щодо удосконалення обліку та аналізу грошових коштів. Зокрема, запропоновано внесення змін до 3 класу Плану рахунків щодо назви цього класу та назв синтетичних рахунків і субрахунків з обліку грошових коштів, розподіл обов'язків в частині проведення аналітичної роботи щодо аналізу готівкових коштів та введення в систему управління грошовими потоками підприємства платіжного календаря.

Наукова новизна даної теми це розробка конкретних рекомендацій для впровадження вдосконалених методів обліку та аналізу грошових коштів підприємства, що підвищують прозорість і ефективність управлінських рішень.

Практичне значення полягає у створенні ефективної системи управління грошовими коштами, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства та його фінансовій стабільності.

Ключові слова: грошові кошти, аналіз руху грошових коштів, облік грошових коштів, операційна діяльність, інвестиційна діяльність, фінансова діяльність.

SUMMARY

Savyuk O.A. "Accounting and Analysis of Cash and Cash Equivalents Availability and Movement at the Enterprise".

The work explores the topic of cash, focusing on the mechanisms of financial accounting and cash management at an enterprise. It provides an overview of the process of recording cash and cash equivalents in the accounting and analytical system of the enterprise. The foundation of the research is the essence and general theoretical aspects of cash, the documentary recording of cash flows in the financial and economic activities of the enterprise. Special attention is paid to the development of practical recommendations and methods for improving the accounting and analysis of cash at the enterprise.

The master's thesis begins with an introduction and includes three chapters: "Theoretical Foundations of Accounting and Taxation of Cash," "Organization of Accounting and Analysis of Cash Flow at the Enterprise," "Key Directions for Optimizing Processes Related to Cash Flow at the Enterprise." Each chapter concludes with findings, and the thesis ends with general conclusions. The thesis references 47 scientific sources, whose information is utilized in the research. Appendices include

schemes of the general characteristics of the studied enterprise, financial statements, and primary documents related to the research topic.

The work presents methodological recommendations for improving the accounting and analysis of cash. In particular, it proposes amendments to Class 3 of the Chart of Accounts regarding its title and the names of synthetic accounts and subaccounts for cash accounting, the allocation of responsibilities in terms of conducting analytical work on cash flow analysis, and the introduction of a payment calendar into the cash flow management system of the enterprise.

The scientific novelty of the research lies in the development of specific recommendations for implementing advanced methods of accounting and analyzing cash at the enterprise, enhancing transparency and the effectiveness of managerial decisions.

The practical significance involves creating an efficient cash management system, contributing to the enterprise's competitiveness and financial stability.

Keywords: cash, cash flow analysis, cash accounting, operating activities, investment activities, financial activities.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ	10
1.1. Економічний зміст грошових коштів	10
1.2. Документальне забезпечення обліку грошових коштів на підприємстві	15
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ РУХУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	20
2.1 Оцінка діяльності та економіко-організаційна характеристика	20
СТОВ «XXXXX»	20
2.2. Аналіз показників ефективності фінансово-господарської діяльності товариства	22
2.3 Аналітична оцінка руху грошових коштів на підприємстві	28
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ, ПОВ’ЯЗАНИХ ІЗ РУХОМ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	40
3.1. Систематизація практичного досвіду аналізу руху грошових коштів....	40
3.2 Шляхи удосконалення обліку та аналізу грошових коштів СТОВ «XXXXX»	47
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58
ДОДАТКИ	62

ВСТУП

Актуальність теми. Суттєва роль грошових коштів у забезпеченні фінансово-господарської діяльності потребує належної організації безперервного і своєчасного обліку операцій з їхнього руху, контролю наявності, збереження та цільового використання. Грошові кошти виконують функції міри вартості, засобу обміну, утворення скарбів, накопичення капіталу і є ліквідним активом, здатним абсолютно швидко перетворюватися в інші види активів. Ефективне функціонування суб'єкта підприємництва забезпечується безперервним рухом грошових коштів, як наслідок, в обліковій практиці виникають проблеми, пов'язані з організацією контролю їх наявності та збереження. Облік грошових коштів та їх еквівалентів є досить регламентованими законодавчими та підзаконними нормативно-правовими актами. Проте розширення форм і видів здійснення розрахунків, властивостей та функцій грошових коштів потребують детального дослідження з метою коректного формування інформаційної бази, основою якої є бухгалтерський облік[1].

Дослідженню проблем бухгалтерського обліку грошових коштів та їх еквівалентів присвятили свої наукові роботи такі вчені, як: А.Г. Загородній, В.Б. Івашкевич, В.В. Ковальов, В.В. Сопко, Г.В. Осовська, Г.Л. Вознюк, Г.О. Партин, Й.С. Завадська, І.Є. Давидович, М.В. Мельник, М.І. Кутер, М.П. Любушин, О.В. Єфімова, О.Д. Ларіонов, О.О. Миронова, О.О. Юркевич, П.М. Герасим, П.Я. Хомин, Ф.Ф. Бутинець, Ю. Брігхем, В. Бочаров, І. Бланк, В. Ковальов, С.Ф. Голов, В.М. Костюченко, Бланк Г. Г., Бутинець Ф. Ф., Лахтіонова В. О., Митрофанова Л. А., Пушкар М. С., Савицька Г. В., Савчук В. К., Соколова Я.В., Шевчук Г. В., Шеремета А. Д. та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою написання кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо відображення грошових коштів в обліково-аналітичній системі підприємства.

Для досягнення мети поставлено та вирішено такі завдання:

- дослідити сутність та загальні теоретичні аспекти грошових коштів та їх еквівалентів;
- висвітлити документальне оформлення руху грошових коштів та їх еквівалентів у фінансово-господарській діяльності підприємства ;
- розробити практичні рекомендації та шляхи вдосконалення обліку та аналізу грошових коштів та їх еквівалентів.

Об'єктом дослідження є процес відображення в обліково-аналітичній системі підприємства грошових коштів та їх еквівалентів.

Предметом дослідження є теоретичні, прикладні та методичні положення з обліково-аналітичного забезпечення грошових коштів та їх еквівалентів на підприємстві.

Методи дослідження: теоретичні – дослідження літературних джерел, нормативно-правових актів та стандартів бухгалтерського обліку для узагальнення знань про облік і аналіз грошових коштів, вивчення окремих аспектів обліку грошових коштів і формування загальних висновків щодо вдосконалення їх обліку та аналізу; емпіричні – дослідження реальних облікових процесів на підприємстві, аналіз фінансової звітності, первинних документів, платіжних відомостей та інших облікових документів підприємства; практичні – отримання рекомендацій щодо вдосконалення обліку та аналізу грошових коштів на основі консультацій з фахівцями, розробка пропозицій для впровадження нових інструментів управління грошовими потоками.

Наукова новизна полягає у комплексному підході до вирішення проблем обліку і аналізу грошових коштів, розробці нових методик та інструментів для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства.

Зокрема, розробка пропозицій щодо вдосконалення обліку грошових коштів, запровадження платіжного календаря, визначення методики розподілу обов'язків між працівниками бухгалтерії та аналітичних підрозділів, що підвищує точність і оперативність аналізу руху грошових коштів, розробка підходів до класифікації грошових потоків за видами діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова), які дозволяють більш детально оцінювати фінансовий стан підприємства.

Практичне значення отриманих результатів. Результати випускної кваліфікаційної роботи в частині організації обліку та проведенні аналізу грошових коштів впроваджено в діяльність досліджуваного підприємства.

Апробація результатів та публікації. Основні положення кваліфікаційної роботи доповідались на VII міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування» (21 листопада 2024 р., м. Луцьк).

Савюк О.А. Функції грошей згідно класичної економічної теорії. Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування: матеріали наук.-практ. інтерн.-конф. 21 листопада 2024 р. Луцьк: ВНУ, 2024. С. 182-184.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг роботи становить 62 сторінки друкованого тексту. Робота містить 17 таблиць, 4 рисунків, 12 додатків і список використаних джерел із 52 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ

1.1. Економічний зміст грошових коштів

Грошові кошти є ресурсом забезпечення платоспроможності підприємства. Їхній рух на підприємстві здійснюється в результаті господарських операцій, що, в свою чергу, потребує цільової направленості для досягнення поставлених господарських завдань підприємства. Не зважаючи на те, що грошові кошти у загальній сумі активів підприємства займають, відносно, невагому питому вагу, вони виконують вкрай важливу роль у його функціонуванні та розвитку.

В економічній літературі зустрічається багато різноманітних визначень поняття «грошові кошти», для позначення якого у наукових працях використовується широкий спектр термінів: «гроші», «грошові активи», «готівка», «фінансові ресурси», що інколи призводить до неоднозначного розуміння сутності цих понять та спричиняє проблемні питання в організації бухгалтерського обліку цих об'єктів .

Одним з найважливіших джерел щодо формування інформації про грошові кошти на підприємстві є Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (далі - НП(С)БО) та Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (далі-МСБО), зокрема, сутність визначення грошові кошти наведено в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», НП(С)БО 2 «Баланс» та МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів». Поряд з тим, поняття «грошові кошти» знаходить своє відображення в науково-економічних працях дослідників, як наведено в додатку А.

Відповідно до нормативних документів обліку, грошові кошти включають (рис. 1.1)

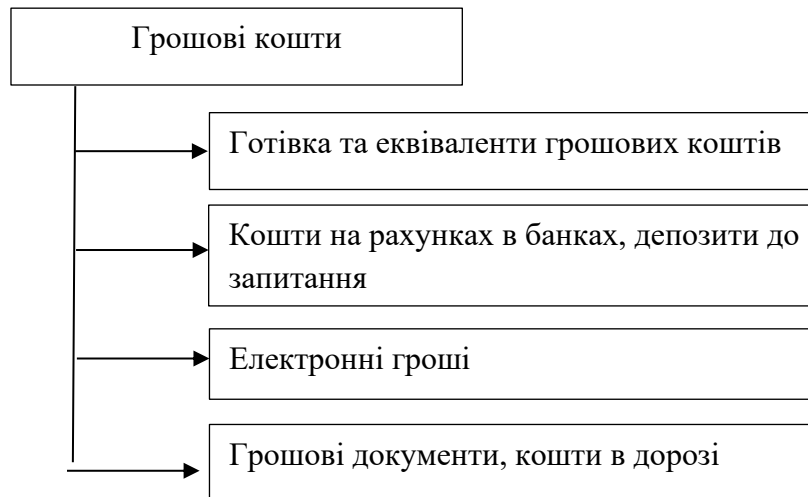

Рис. 1.1. Складові грошових коштів відповідно до нормативних документів обліку

Примітка: побудовано на основі джерела [13]

Готівка (готівкові кошти) – це грошові знаки національної валюти України – банкноти та монети. Кошти на рахунках в банку – це кошти, які становлять понад ліміт готівки каси, і зберігаються на рахунках в банківських установах.

Електронні гроші – це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі. При цьому з метою бухгалтерського обліку не визнаються електронними грошима наперед оплачені картки одноцільового використання: дисконтні картки торговців, картки автозаправних станцій, квитки для проїзду в міському транспорті тощо, які приймаються як засіб платежу виключно їх емітентами [13].

Грошові кошти в дорозі – це грошові суми, внесені в каси банків, ощадні каси або поштові відділення для подальшого їх зарахування на розрахункові або інші рахунки підприємства [14].

Гроші є одним із елементів ефективного функціонування будь-якого підприємства. Саме вони проходять економічні, бізнес-відносини та розрахунки, мають відображення в облікових документах, які пов'язані з витратами,

доходами, фінансовими результатами і реалізують кінцеву мету економічної діяльності – отримання прибутку.

Згідно класичної економічної теорії, грошові кошти виконують п'ять основних функцій (табл. 1.2). Оскільки гроші виконують роль загального еквівалента, за допомогою грошей порівнюються величини вартості всіх інших товарів, тому з наведених функцій найзначнішою є міра вартості. Гроші виконують цю функцію, оскільки самі є вартістю, але виконують її уявно, тобто як ідеальні гроші. До них прирівнюються величини вартості всіх інших активів. Виконання грошима функції міри вартості передбачає визначення грошової одиниці, яка б була основою для порівняння [1].

Таблиця 1.2

Функції грошей згідно з класичною економічною теорією

Функції грошей	Характеристика функції грошей
Міра вартості	гроші забезпечують вираження і вимірювання вартості товарів, надаючи їм форму ціни, яка реалізується через взаємодію з масштабом цін. Нині масштаб цін є величиною грошової одиниці цієї країни. Він змінюється стихійно під впливом інфляційних процесів в економіці, що в подальшому впливає на ціноутворення.
Засіб обігу	гроші є посередником у процесі обміну товарів і забезпечують їх обіг. Гроші як засіб обігу втілюють мінову вартість, а саме продавець продає товар і отримує гроші. Цю функцію гроші виконують миттєво. Необхідною умовою виконання грошима цієї функції є те, що рух товарів і грошей має здійснюватися одночасно.
Засіб нагромадження	пов'язано з наявністю повноцінних грошей поза сферою обігу. Гроші затримуються в руках товаровиробників, випадають зі сфери обігу. Цим товаровиробники від різних випадковостей стихійного ринку. Але такі гроші в будь-який час можуть знову повернутися в товарообіг.
Засіб платежу	виявляється у зв'язку з потребою продажу товару і послуг при відкладанні платежу і викликається різницею в часі виробництва і реалізації ряду товарів або ж потребою купівлі товарів за відсутності наявних грошей. У даному випадку продавець є кредитором, а покупець – боржником.
Світові гроші	гроші обслуговують рух вартості в міжнародному економічному обороті і забезпечують реалізацію відносин між країнами. Світові гроші – це комплексна функція яка виконує функції грошей, властиві їм на внутрішньому ринку

Примітка: побудовано на основі джерела [1]

У функції засобу обміну гроші виступають посередниками між продавцями і покупцями, постійно переходячи з рук одних (покупців) в руки інших(продавців).

У функції засобу платежу не спостерігається зустрічного руху товарів і грошей, а має місце розрив у часі між отриманням економічних благ і рухом грошей на користь продавця. У ролі світових грошей спочатку виступало золото, а в сучасних умовах – ключові валюти світового господарства (американський долар, євро, англійський фунт стерлінгів, японська ієна).

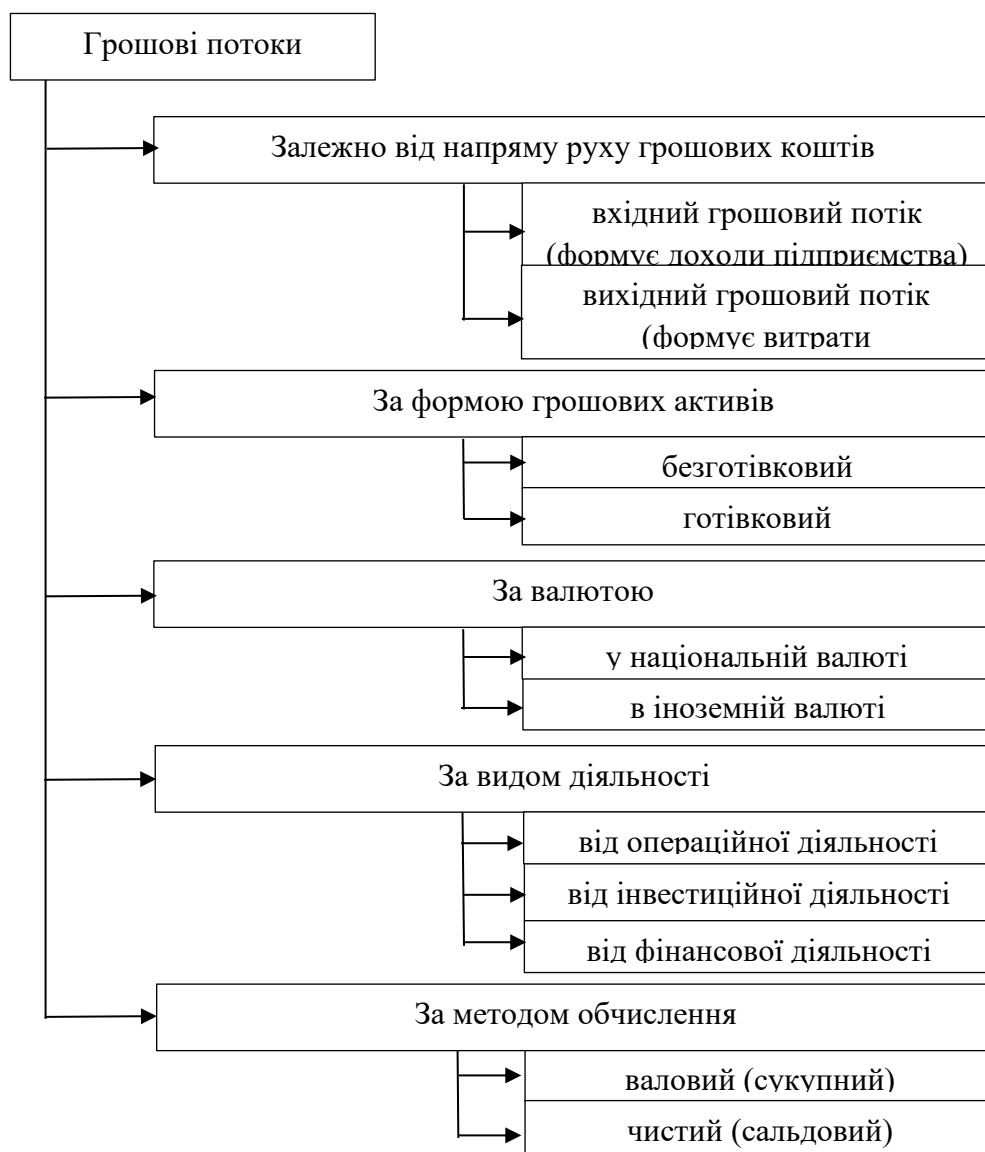

Рис. 1.2 «Класифікація грошових потоків на основі даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності»

Примітка: побудовано на основі джерела [6], [7]

Грошові кошти, які отримує підприємство у результаті своєї діяльності, є грошовим потоком. Грошові надходження мають постійний, динамічний характер, а грошовий потік є безперервним. Так, зокрема, можна виділити п'ять основних класифікаційних ознак грошових потоків (рис.1.2)

Таким чином, грошові потоки є багатоплановою економічною категорією, що включає в себе різні його види.

Вищенаведена класифікація дає змогу цілеспрямовано здійснювати бухгалтерський облік, аналіз і планування грошових потоків різних видів грошових потоків на підприємстві в результаті фінансово-господарської діяльності та потребує розкриття існуючих методичних підходів з метою їх аналізу й управління ними.

Загалом, всю грошову масу, яка представлена численними видами грошей, в цілому можна поділити на дві групи: готівкові і безготівкові (кредитні) гроші. Всі вони мають на меті обслуговувати та доповнювати господарський оборот, а також здійснювати розподіл і перерозподіл валового продукту. Такі розрахунки можуть здійснюватися як в готівковій так і в безготівковій формі (рис. 1.3).

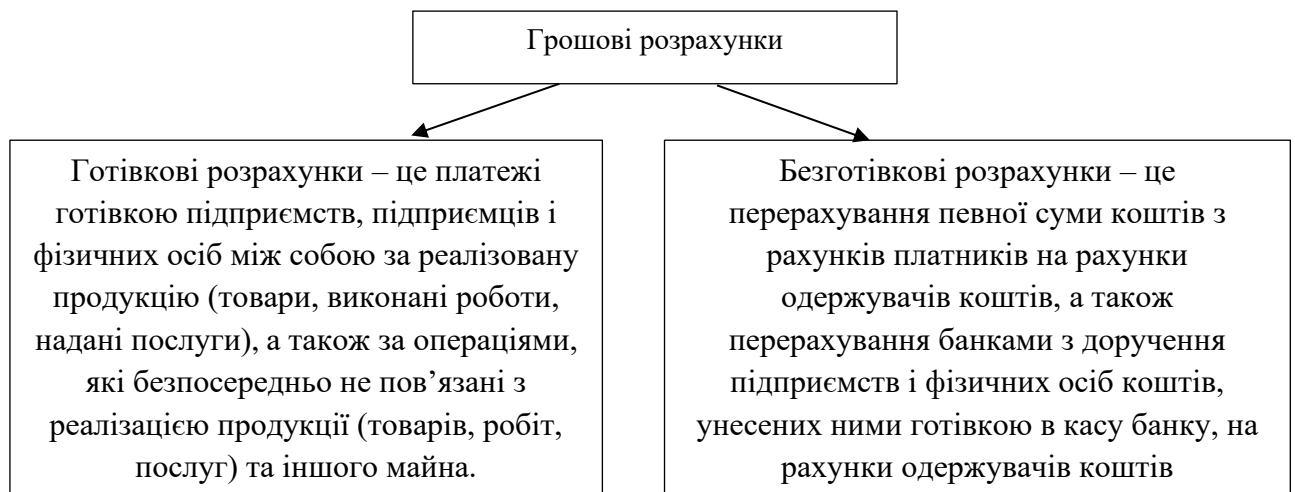

Рис. 1.3 «Види грошових розрахунків»

Примітка: побудовано на основі джерела [9]

Готівковий і безготівковий грошовий обороти органічно пов'язані між собою, що реалізується через перехід однієї форми в іншу. Наприклад, виручка надходить до каси підприємства, а потім здається до установи банку для зарахування на поточний або інший рахунок. З цих рахунків у банку проводяться розрахунки між господарюючими суб'єктами та надходить готівка в касу підприємства для видачі заробітної плати, авансу підзвітним особам тощо.

Таким чином, грошові кошти є найціннішими активами суб'єкта господарювання незалежно від його виду діяльності. Саме грошові кошти та їх еквіваленти, як найважливіша ланка системи кругообігу ресурсів, формують базис для підвищення платоспроможності підприємства. На сучасному етапі коли у більшості підприємств грошових активів не вистачає, здатність підприємства виживати напряму залежить від вміння аналізувати та управляти грошовими потоками.

1.2. Документальне забезпечення обліку грошових коштів на підприємстві

Як уже було зазначено, грошові розрахунки на підприємстві можуть здійснюватися як в готівковій так і в безготівковій формі, відповідно документальне оформлення даних операцій здійснюється окремо для кожного виду розрахунків.

Загальні принципи ведення готівкових та безготівкових розрахунків передбачають, що суб'єкти господарювання, які мають рахунки, зобов'язані зберігати свої кошти в установах банків. Готівка може бути одержана з власних рахунків в установах банків у межах наявних коштів та на цілі, визначені в чеках.

Усі готівкові операції суб'єктів господарювання між собою і з громадянами проводяться на підставі Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні [15].

Для здійснення готівкових розрахунків підприємство організовує касу.

Каса – приміщення або місце здійснення готівкових розрахунків, а також приймання, видачі, зберігання готівкових коштів, інших цінностей, касових документів [15].

Підприємства можуть мати в касі готівку в межах ліміту залишку готівки. Ліміт залишку готівки – це гранична сума грошових коштів, яка може знаходитись в касі підприємства на кінець дня.

Підприємства самостійно визначають розміри готівки, що постійно знаходяться в їх касах і повідомляють про це банк на підставі заявки-розрахунку про встановлення ліміту залишку готівки в касі щорічно протягом першого кварталу поточного року.

Готівкові операції оформляються типовими документами, що були передбачені наказом Міністерства статистики України від 15.02.1996 р. № 51 «Про затвердження типових форм первинного обліку касових операцій», який втратив чинність 09.06.2008 р., хоча на нашу думку, заповнення «старих» форм готівкових (касових) документів сьогодні навіть за умови, що вони є не чинними, не може спричинити якихось негативних наслідків для підприємства. Головне, щоб у цих формах були заповнені усі необхідні реквізити. До типових форм первинного обліку касових операцій належать такі форми документів: КО-1 «Прибутковий касовий ордер», КО-2 «Видатковий касовий ордер», КО-3 «Журнал реєстрації прибуткових та видаткових касових документів», КО-4 «Касова книга», КО-5 «Книга обліку прийнятих та виданих касиром грошей» [16, с. 32].

Для здійснення безготівкових операцій відповідно до Інструкція «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» використовують такі види платіжних інструментів: меморіальні ордери, платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, платіжні вимоги, акредитиви, розрахункові чеки, інкасові доручення (розпорядження) (табл. 1.2).

Крім того, в Інструкції «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті», вказано, що підприємства можуть використовувати для безготівкових операцій векселі та спеціальні платіжні засоби, зокрема платіжні картки (у тому числі корпоративні платіжні картки) [22].

Таблиця 1.2

Перелік типових платіжних інструментів обліку безготівкових операцій

Платіжні інструменти	Зміст документа
Меморіальний ордер	Розрахунковий документ, який складається за ініціативою банку для оформлення операцій щодо списання коштів з рахунку платника і внутрішньобанківських операцій відповідно до Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» та нормативно-правових актів Національного банку
Платіжне доручення	Розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку зазначеної суми коштів та її перерахування на рахунок отримувача
Платіжна вимога	Розрахунковий документ, що містить вимогу стягувача або в разі договірної списання отримувача до банку, що обслуговує платника, здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунку платника на рахунок отримувача
Платіжна вимога-доручення	Розрахунковий документ, який складається з двох частин: верхньої – вимоги отримувача безпосередньо до платника про сплату визначеної суми коштів; нижньої – доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку визначеної ним суми коштів та перерахування її на рахунок отримувача
Розрахунковий чек	Розрахунковий документ, що містить нічим не обумовлене письмове розпорядження власника рахунку (чекодавця) банку-емітента, у якому відкрито його рахунок, про сплату чекодержателю зазначеної в чеку суми коштів
Акредитив	Договір, що містить зобов'язання банку-емітента, за яким цей банк за дорученням клієнта (заявника акредитива) або від свого імені проти документів, які відповідають умовам акредитива, зобов'язаний виконати платіж на користь бенефіціара або доручає іншому (виконуючому) банку здійснити цей платіж
Інкасове доручення (розпорядження)	Розрахунковий документ, що містить вимогу стягувача (органу державної податкової служби) до банку, що обслуговує платника, здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунку платника на рахунок отримувача

Примітка: побудовано на основі джерела [21]

Деякі автори вважають, що перераховані у табл. 1.2 платіжні інструменти – є типовими формами документів обліку банківських операцій [23], ще інші – формами безготівкових розрахунків [24].

Згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. за № 291, для обліку готівкових операцій використовується рахунок 30 «Готівка», до якого відкрито субрахунок 301 «Каса в національній валюті», 302 «Готівка в іноземній валюті» [65].

За дебетом рахунка 30 «Готівка» відображається надходження коштів до каси підприємства, за кредитом – видача коштів із каси підприємства.

Кореспонденція рахунків з обліку готівкових операцій, які найчастіше мають місце на підприємстві, подано в Додатку Б

Для бухгалтерського обліку безготівкових операцій на поточному рахунку в національній валюті призначений рахунок 31 «Рахунки в банках». Він активний, призначений для обліку засобів господарства, балансовий, основний, матеріальний.

За дебетом цього рахунка ведеться облік надходження грошових коштів на поточний рахунок у національній валюті, а за кредитом – списання перерахованих та виданих грошових коштів із поточного рахунка.

Якщо у виписках банку виявляються операції, помилково проведені на рахунку 31 «Рахунки в банках», то вони відображаються відповідно у дебеті або кредиті рахунка 31 в кореспонденції з рахунком 374 «Розрахунки за претензіями».

Про помилці, письмово сповіщають установу банку і вимагають їх виправлення. Помилки, допущені в операціях рахунка 31 «Рахунки в банках», необхідно своєчасно виявляти і слідкувати за їх обов'язковим і точним виправленням установою банку.

Кореспонденція рахунків з обліку безготівкових операцій, які найчастіше мають місце на підприємстві, подано в Додатку В.

Таким чином, побудова належної системи бухгалтерського обліку грошових коштів передбачає правильність відображення усіх етапів їх руху, починаючи з дотриманням нормативно-правових документів, заповнення первинних реєстрів, узагальнення та систематизації інформації в зведених документах та складання звітності.

Тому, основними завданнями бухгалтерського обліку грошових коштів на підприємстві повинно бути: правильна організація, своєчасне й законне проведення безготівкових і готівкових розрахункових операцій; своєчасне та правильне документування операцій із руху грошових коштів і розрахунків; своєчасне проведення інвентаризації грошових коштів та відображення її результатів в обліку.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ РУХУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМТСВІ

2.1 Оцінка діяльності та економіко-організаційна характеристика СТОВ «XXXXX»

Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю «Романів» є добровільним об'єднанням юридичних і фізичних осіб, створене для спільного виробництва продукції сільського господарства, яке здійснює свою діяльність у відповідності з Статутом та чинним законодавством України.

Підприємства зареєстровано 16 лютого 2000 року Луцькою районною державною адміністрацією. Місце знаходження: Україна, Волинська область, Луцький район, село Романів, вулиця Першотравнева, 34.

Організація є юридичною особою, має самостійний баланс, розрахунковий та інші рахунки в установах банків, печатку зі своїм найменуванням, штамп, бланки, а також інші реквізити.

Основною метою створення СТОВ «XXXXX» є: виробництво (вирощування), переробка та збут сільськогосподарської продукції, насичення ринку конкурентоспроможною продукцією, товарами, роботами і послугами та задоволення на основі одержаного прибутку соціально-економічних запитів і потреб членів товариства.

Предметом діяльності СТОВ «XXXXX» є: сільськогосподарське виробництво та реалізація товарної продукції і сировини; переробка сільськогосподарської продукції як власного виробництва, так і переробної; оптова і роздрібна торгівля товарами власного виробництва і придбаними; виробництво і реалізація товарів широкого вжитку; надання послуг консультації фізичним і юридичним особам в обробітку землі, вирощуванні сільськогосподарських культур і технічному обслуговуванні автомобілів,

сільськогосподарської техніки. Придбання та реалізація автотранспорту, в тому числі сільськогосподарського призначення;

Згідно Установчого договору про створення і діяльність сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю “Романів” засновниками є фізичні особи: Заремба В.М., Люлька Г.І..

Підприємство перебуває на спрощеній системі оподаткування (IV група) та сплачує єдиний податок.

Тип організаційної структури підприємства-лінійний.

Головними конкурентами на ринку збуту продукції для СТОВ «XXXXXX» є СГТОВ «Лище», СГПП «Рать», СВК «Урожай», СГПП «Дружба», ТОВ «Городище» та інші сільськогосподарські підприємства Луцького району. Для подолання конкуренції товариство виробляє і продає якісну сільськогосподарську продукцію, тобто зерно високого класу, цукрові буряки з високим вмістом цукру, молоко, якісні показники якого відповідають державним стандартам.

Постійними постачальниками та покупцями продукції СТОВ «XXXXXX» є ПАТ «Дубномолоко», ТОВ «Волинь-зерно-продукт», ТОВ «Збаражський КХП», ПрАТ «Агропродукт», ТОВ «Антонівський м'ясокомбінат», ТОВ «Рівне-борошно», ТОВ «Західноукраїнська м'ясопереробна компанія».

Загальна характеристика СТОВ “Романів” наведена у додатку А/

У своїй роботі товариство керується такими законодавчими актами: Конституцією України, Податковим Кодексом України, Законами України та прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами, розпорядженнями Кабінету Міністрів України, розпорядженнями, іншими нормативними актами профільних міністерств та відомств, Статутом підприємства.

Бухгалтерський облік ведеться відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку. На підприємстві дозволено відповідно до Облікової політики підприємства затверджувати додаткову систему субрахунків та

реєстрів аналітичного обліку. Веденням обліку на товаристві займається головний бухгалтер – Душук Наталія Володимирівна.

Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю «Романів» сплачує податки та подає податкову звітність до Головного управління ДПС у Волинській області. До сьогоднішнього дня, штрафних санкцій до підприємства не застосовувалося.

Підприємство подає Баланс (форма-1), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма-2), Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) (форма-3), Звіт про власний капітал (форма-4).

Що стосується статистичної звітності, товариство подає: звіт про посівні площі сільськогосподарських культур, звіт про збирання врожаю сільськогосподарських культур, звіт про реалізацію продукції сільського господарства, звіт про використання добрив і пестицидів, звіт про площі та валові збори с/г культур, плодів, ягід і винограду

СТОВ «XXXXX» своєчасно та достовірно подає фінансову, статистичну, податкову звітність. На підприємстві присутній графік складання та подання звітності до контролюючих органів, що забезпечує вчасне подання звітності до контролюючих органів та уникнути штрафних санкцій та відповідальності.

2.2. Аналіз показників ефективності фінансово-господарської діяльності товариства

На основі фінансової звітності підприємства проведено аналіз основних показників фінансово-економічної діяльності СТОВ «XXXXX» за 2022-2023 рр. (табл. 2.1). Нижче наведено відповідні розрахунки:

Середньомісячну заробітну плати обчислюватимемо за формулою 2.1:

$$\text{ЗП сер. Міс.} = \text{ФОП (річний)} / \text{середньооблікову к-сть працівників} / 12 \quad (2.1)$$

Фонд оплати праці у 2022 році становив 210749,28 грн. Отож, середньомісячна заробітна плата у 2022 році становитиме:

$$\text{ЗП сер. міс. (2022)} = 210749,28 / 2 / 12 = 8781,22 \text{ (грн).}$$

Фонд оплати праці у 2023 році становив 183460,00 грн. Отож, середньомісячна заробітна плата у 2023 році становитиме:

Таблиця 2.1

Динаміка основних показників діяльності СТОВ «XXXXX» за
2022 – 2023 рр., тис.грн.

№	Показник	2022	2023	Відхилення, тис. грн. 2023/2022
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	84 438,0	118 158,0	+ 33 720
2	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	74 743,0	110 446,0	+ 35 703
3	Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	3 126,0	1 221,0	- 1 905,0
4	Вартість основних засобів, тис. грн.	16 562,0	22 471,0	+ 5 909,0
5	Запаси, тис. грн.	84 649,0	71 194,0	- 13 455,0
6	Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	8,0	10 938,0	+ 10 930,0
7	Капітал, тис. грн.	66,0	66,0	0,0
8	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	4 945,0	2 177,0	- 2 768
9	Середньооблікова чисельність працівників, осіб	133	128	- 5
10	Середньомісячна заробітна плата, грн.	8,8	7,6	- 1,1

Примітка: побудовано на основі додатку Д, Е та Є

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у 2023 році зріс у порівнянні з 2022 роком на 33 720 тис. грн. Це ж і стосується собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) – зросла на 35 703,0 тис. грн. у 2023 році порівняно з 2022.

Вартість запасів у 2023 році зменшилась на 13 455,0 тис. грн. в порівнянні з минулим роком, а сума грошових коштів та їх еквівалентів – зросла на 10 930,0 тис. грн. Кредиторська заборгованість зменшилась на 2 768,0 тис. грн у 2023 році в порівнянні з 2022 роком. Капітал протягом аналізованого періоду залишався без змін.

Середньооблікова чисельність працівників у 2023 році зменшилась на 5 осіб в порівнянні до 2022 року.

У 2022 році середньомісячна зарплата зросла на 4212,96 грн. Це пов'язано з тим, що в цьому році була плинність кадрів, а в розрахунок береться середньооблікова чисельність працівників. А у 2023 році зменшилась на 1137,05 грн в порівнянні з 2022 роком.

Вартість основних засобів в 2022 році зменшилась на 8 884,0 тис.грн. в порівнянні до 2021 року, проте в 2023 році відбулося збільшення на 5 909,0 тис.грн. в порівнянні з минулим роком.

Таблиця 2.2

Показники ефективності використання оборотних активів
СТОВ «XXXXX» за 2021-2023 рр.

№	Показник	2022	2023	Темп зростання, спадання % 2023/2022
1	Коефіцієнт оборотності оборотних активів (поточних активів)	0,930	1,18	0,25
2	Коефіцієнт оборотності поточних зобов'язань	6,274	10,185	3,911
3	Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів по виручці від реалізації	1,146	1,516	0,37
4	Коефіцієнт оборотності запасів	2,278	3,375	1,097
5	Коефіцієнт оборотності грошових засобів	993,388	21,589	-971,799
6	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	60,012	168,917	108,905
7	Період погашення (інкасації) дебіторської заборгованості, днів	6	2	-4
8	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,462	33,181	31,719

Примітка: побудовано на основі додатку Д, Е та Є

Використання оборотних активів і управління ними є важливим напрямком діяльності будь-якого підприємства. Оскільки безперервність виробництва і реалізація продукції, яку підприємство виробляє, забезпечується оборотними засобами. Необхідно правильно вкладати фінансові ресурси в

активи. Від цього залежить те, на скільки стійке фінансове становище підприємства. Оцінку показників ефективності використання оборотних активів наведено у таблиці 2.2 .

1. Коефіцієнт оборотності оборотних активів.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів = чиста виручка від реалізації / середньорічна вартість оборотних активів. (2.2)

Отже, у 2023 році оборотні засоби здійснили 1,18 оборотів, що на 21,2 % більше ніж у попередньому році. Підвищення показника у 2023 році є позитивною тенденцією, оскільки свідчить про покращення політики управління запасами, дебіторською заборгованістю, грошовими коштами та іншими оборотними активами.

2. Коефіцієнт оборотності поточних зобов'язань.

Коефіцієнт оборотності поточних зобов'язань = чиста виручка від реалізації / середньорічна сума поточних зобов'язань. (2.3)

У 2023 році підприємство погасило свої поточні зобов'язання 10,185 разів, а у попередньому 6,274. Тобто коефіцієнт оборотності збільшився на 62,3 % порівняно із 2022 роком.

3. Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів по виручці від реалізації обчислюється за формулою 2.4:

Коефіцієнт оборотності ТМЦ по виручці від реалізації = чиста виручка від реалізації / середньорічна сума ТМЦ. (2.4)

Отже, у 2023 році ТМЦ здійснили 1,516 оборотів по виручці від реалізації, що на 32,3 % більше ніж у попередньому році. Зниження показника у 2023 році є позитивною тенденцією, оскільки свідчить про покращення політики управління запасами.

4. Коефіцієнт оборотності виробничих запасів обчислюється за формулою 2.5:

Коефіцієнт оборотності виробничих запасів = собівартість реалізації / середньорічна сума виробничих запасів. (2.5)

Отже, у 2023 році ТМЦ здійснили 3,375 оборотів по виручці від реалізації, що на 48,2 % більше ніж у попередньому році.

5. Коефіцієнт оборотності грошових засобів обчислюється за формулою 2.6:

Коефіцієнт оборотності грошових засобів = чиста виручка від реалізації / середньорічна сума грошових засобів. (2.6)

Отже, у 2023 році виробничі запаси здійснили 21,589 оборотів, що суттєво менше ніж у попередньому році. Зниження показника у 2023 році є негативною тенденцією.

6. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості обчислюється за формулою 2.7:

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості = чиста виручка від реалізації / середньорічна дебіторська заборгованість. (2.7)

Отже, у 2023 році дебіторська заборгованість здійснила 168,917 оборотів, що на 181,5 % більше ніж у попередньому році. Для сфери діяльності, яким займається підприємство (торгівля) значення коефіцієнта є нижчим оптимального значення.

7. Період погашення (інкасації) дебіторської заборгованості обчислюється за формулою 2.8:

Термін обороту дебіторської заборгованості = $365(360)$ / коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості. (2.8)

І так, у 2023 році термін обороту дебіторської заборгованості становив 2 днів, а у 2022 - 6 , що на 200 % менше ніж у 2022 році.

8. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості обчислюється за формулою 2.9:

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості = чиста виручка від реалізації / середньорічна кредиторська заборгованість. (2.9)

У 2023 році підприємство погасило свої поточні зобов'язання 33,181 разів, а у попередньому - 1,462.

Показники ліквідності СТОВ «XXXXX» за даними фінансової звітності узагальнено у таблиці 2.3

Таблиця 2.3

Показники ліквідності СТОВ «XXXXX» за 2022-2023 рр.

№	Показник	2022	2023	Відхилення, (+,-) 2023/2022
1	Коефіцієнт покриття	6,667	12,524	5,857
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,177	3,375	2,198
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,001	1,405	1,404

Примітка: побудовано на основі додатку Д та Е

1. Коефіцієнт покриття.

Показник показує співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань та обчислюється за формулою 2.10.

$$K_{п} = \text{Оборотні активи} / \text{Поточні зобов'язання} \quad (2.10)$$

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності.

Показник вимірює здатність компанії вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів. Обчислюється за формулою 5.11.

$$\text{Коефіцієнт швидкої ліквідності} = (\text{Сума оборотних активів} - \text{Сума запасів}) / \text{Поточні зобов'язання.} \quad (2.11)$$

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Показник відображає частку поточних зобов'язань компанії, яка може бути погашена негайно. Обчислюється за формулою 2.12.

$$\text{Коефіцієнт абсолютної ліквідності} = \text{кошти} / \text{поточні зобов'язання.} \quad (2.12)$$

Отже, проаналізувавши показники ефективності фінансово-господарської діяльності СТОВ «XXXXX» за 2022-2023 рр., можна дійти висновку що підприємство знаходиться не в найкращому становищі. Обсяги прибутку з

кожним досліджуваним роком спадають, а значення коефіцієнтів оборотності відрізняються від норми.

2.3 Аналітична оцінка руху грошових коштів на підприємстві

Аналіз руху грошових коштів є одним з головних умов ефективного управління грошовими потоками, що забезпечують стабільну фінансово-господарську діяльність підприємства. Адже відсутність балансу надходжень і виплат грошових засобів загрожує нормальному здійсненню бізнес-процесів та може спричинити неплатоспроможність навіть для тих підприємств, які успішно здійснюють діяльність і генерують великі суми прибутку.

Основним джерелом даних для аналізу є фінансова звітність підприємства, а саме: Звіт про рух грошових коштів", "Баланс (Звіт про фінансовий стан)", "Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)". Так як більшість вітчизняних підприємств складає фінансову звітність за міжнародними стандартами із застосуванням прямого методу подання інформації про рух грошових коштів, СТОВ «XXXXXX» не є виключенням.

Результати аналізу руху грошових коштів підприємства мають велике значення як для зовнішніх користувачів (акціонери, кредитори, партнери), так і для самого керівництва, оскільки свідчать про рівень ефективності господарювання, підтвердженням або спростуванням доцільності обраних підприємством стратегії і тактики фінансового управління.

Основною метою аналізу руху грошових коштів є оцінка здатності цього підприємства генерувати грошові кошти в розмірі і в строки, необхідні для здійснення планових витрат, сприяння ефективному управлінню грошовими потоками підприємства, що дозволяє:

- 1) забезпечення фінансової незалежності підприємства;
- 2) підвищення ефективності операційної та інших видів діяльності;

- 3) забезпечення прискорення оборотності капіталу;
- 4) оптимізацію потреб в залученому капіталі;
- 5) зниження ризику неплатоспроможності.

Для аналізу руху грошових за даними річного звіту підприємства використаємо наступні аналітичні таблиці в яких порівнюємо дані фінансової звітності за 2022-2023 р.р. СТОВ «XXXXX» (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Грошові кошти підприємства за 2022 -2023 рр., (тис. грн.)

Показники	2023 р.		2022 р.		Відхилення	
	Надходження «+»	Видаток «-»	Надходження «+»	Видаток «-»	У сумі	%
1.Залишок грошових коштів на початок року (р. 3405)	8	-	162	-	- 154	- 95 %
2.Чистий рух коштів від операційної діяльності (р.3195)	3 439	-	-	13 261	+ 16 700	+ 125 %
3.Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності (р.3295)	40	-	42	-	- 2	- 4.8 %
4. Чистий рух коштів від фінансової діяльності (р.3395)	6 507	-	13 065	-	- 6558	-50 %
5. Чистий рух коштів за звітний період (+ 2 + 3 + 4) (р.3400)	9 986	-	-	154	10 140	+ 98,5 %
6.Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів (р.3410)	944	-	0	-	944	+ 100 %
7.Залишок грошових коштів на кінець року (1+ 5 + 6) (р.3415)	10 938	-	8	-	10 930	+1366 %

Примітка: побудовано на основі додатку Д та Е

Згідно проведених розрахунків встановлено, що позитивний рух грошових коштів від операційної діяльності у звітному році в порівнянні з попереднім зріс на 16 700,0 тис. грн., проте, надходження від фінансової діяльності в 2023 році суттєво зменшилось в порівнянні з 2022 роком – на 6 558,0 тис.грн. Рух

грошових коштів від інвестиційної діяльності практично залишився без змін (відхилення -4,8%).

Така динаміка грошових потоків свідчить про зменшення надходжень від фінансової діяльності, тобто розвиток цього виду діяльності в звітному році забезпечувався за рахунок основної (операційної) діяльності.

Недостатність надходжень грошових засобів для покриття потреб підприємства зумовлює їх дефіцит. Для уникнення цього, у процесі аналізу розробляються заходи щодо збалансування обсягів, синхронізації позитивного і негативного грошових потоків підприємства у часі та зростання чистого грошового потоку. Поряд з тим, на діяльності підприємства негативним чином позначається як надлишковий, так і дефіцитний характер чистого грошового потоку. Дефіцитний грошовий потік призводить до зниження абсолютної платоспроможності підприємства, а надлишкове зростання грошових засобів загрожує їх знеціненням через вплив інфляційних процесів

Таблиця 2.5

Динаміка і структура грошового потоку підприємства, (тис. грн.)

Показники	2023 р.		2022 р.		Відхилення		
	Сума	Частка %	Сума	Частка %	грн	відн.%	частк%
Витрачання на:							
Оплату товарів (робіт, послуг)	96 650	73,06	77 870	66,35	18 780	6,71	24,12
Оплату праці	14226	10,75	12981	11,06	1 245	-0,31	9,59
Відрахування на соціальні заходи	3 775	2,85	3378	2,88	397	-0,02	11,75
Зобов'язань з податків та зборів	7 796	5,89	9 874	8,41	-2 078	-2,52	-21,05
в т.ч.. на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	1 994	1,51	4615	3,93	-2 621	-2,43	-56,79
в т.ч.. на оплату зобов'язань з інших податків	5 802	4,39	5259	4,48	543	-0,10	10,33
Оплату повернення авансів	9 168	6,93	12796	10,90	-3 628	-3,97	-28,35
Інші витрачання	668	0,50	457	0,39	211	0,12	46,17
Разом витрачань	132 283	100,00	117 356	100,00	14 927	0,00	12,72

Примітка: побудовано на основі додатку Д та Е

Найбільшу питому вагу в складі додатного грошового потоку підприємства в цілому займають надходження від операційної діяльності, частка яких в 2023 році склала 78,12 %, або на 7,00 % більше від рівня попереднього року, що свідчить про пріоритетність цього виду грошового потоку на підприємстві. Надходження від операційної діяльності зросли на 31 627 тис.грн., або на 30,38 %.

Протягом аналізованих періодів практично зовсім не спостерігалось надходжень від інвестиційної діяльності. В той же час, надходження від фінансової діяльності в 2023 році зменшились на 4 271 тис. грн., або на 10,11 % в порівнянні з 2022 роком, а їх частка в додатному грошовому потоці впала на 7,00 %.

В 2023 році надходження коштів переважало над їх витрачанням, проте від'ємний грошовий потік у цьому періоді зріс на 17 224 тис. грн., або на 20,56 % в порівнянні з 2022 роком і становить 163 746 тис. грн. Темпи приросту від'ємного грошового потоку на СТОВ «XXXXX» не перевищують темпи приросту додатного, що свідчить про позитивну динаміку розвитку підприємства.

У структурі витрачання коштів провідна роль належить обслуговуванню операційної діяльності, витрачання на потреби якої зросло на 14 927 тис. грн., або на 12,72 %. Витрачання грошових коштів підприємства на інвестиційні потреби протягом 2023 року зросло на 10 тис.грн..

Витрата коштів на фінансові потреби підприємства в 2023 році також зросла на 2 287 тис. грн., або на 7,84 %. В загальному, найбільшу частку у від'ємному грошовому потоці підприємства займає витрачання, пов'язане з операційною діяльністю (близько 80%), а найменшу – з фінансовою (близько 20%).

Щоб більш чітко здійснити оцінку грошового потоку СТОВ «XXXXX», проведемо детальний аналіз надходжень і витрачання підприємства, пов'язаних з операційною діяльністю у таблиці 2.6

Таблиця 2.6

Динаміка і структура додатного грошового потоку підприємства від операційної діяльності, (тис. грн.)

Показники	2023 р.		2022 р.		Відхилення		
	Сума	Частка %	Сума	Частка %	грн	відн. %	частк%
Надходження від:							
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	135 115	99,55	103 706	99,63	31 409	-0,07	30,29
Повернення авансів	273	0,20	347	0,33	-74	-0,13	-21,33
Відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	334	0,25	42	0,04	292	0,21	695,24
Разом надходжень	135 722	100,00	104 095	100,00	31 627	0,00	30,38

Примітка: побудовано на основі додатку Є та І

Як і у попередньому році, так і 2023р. визначальну частку у грошових надходженнях від операційної діяльності становлять саме надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – близько 99,60% . Обсяг грошового потоку від цього виду надходжень за абсолютною сумою зріс на 31 627 тис. грн., або на 30,38%, що свідчить про достатньо високу якість додатного грошового потоку від операційної діяльності. Поряд з тим, спостерігаємо зменшення надходжень від повернення авансів на 74 тис.грн. в порівнянні з попереднім роком. Також у порівнянні з 2022 р. має місце зростання відсотків за залишками коштів на рахунках у банківських установах на 292 тис. грн., або майже у 8 разів, свідчить про ріст надходжень грошових коштів від даного напряму надходжень.

Проведемо оцінку динаміки обсягу і структури витрачання грошових коштів на потреби операційної діяльності у таблиці 2.7

Що стосується структури, то у витратному операційному потоці грошових коштів як у попередньому році, так і у звітному, переважають виплати на оплату товарів, робіт і послуг, які зросли за період на 18 780 тис. грн., або на 24,12 % і становлять понад 66 % від сукупного витратного грошового потоку від операційної діяльності. Спостерігаємо ріст витрачання грошових коштів на «Оплату праці» у сумі на 1 245 тис. грн., або на 9,59 %. Відповідний ріст

показують відрахування на соціальні заходи, які в 2023 році зросли на 397 тис.грн., або на 11,75 % в порівнянні з 2022 роком.

Таблиця 2.7

Динаміка і структура витратного грошового потоку підприємства від операційної діяльності, (тис.грн.).

Показники	2023 р.		2022 р.		Відхилення		
	Сума	Частка %	Сума	Частка %	грн	відн.%	частк%
Витрачання на:							
Оплату товарів (робіт, послуг)	96 650	73,06	77 870	66,35	18 780	6,71	24,12
Оплату праці	14226	10,75	12981	11,06	1 245	-0,31	9,59
Відрахування на соціальні заходи	3 775	2,85	3378	2,88	397	-0,02	11,75
Зобов'язань з податків та зборів	7 796	5,89	9 874	8,41	-2 078	-2,52	-21,05
в т.ч.. на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	1 994	1,51	4615	3,93	-2 621	-2,43	-56,79
в т.ч.. на оплату зобов'язань з інших податків	5 802	4,39	5259	4,48	543	-0,10	10,33
Оплату повернення авансів	9 168	6,93	12796	10,90	-3 628	-3,97	-28,35
Інші витрачання	668	0,50	457	0,39	211	0,12	46,17
Разом витрачання	132 283	100,00	117 356	100,00	14 927	0,00	12,72

Примітка: побудовано на основі додатку Є та І

Також спостерігається зменшення витрачання в звітному році на сплату зобов'язань з податків та зборів на суму 2 078 тис.грн або 21,05%, проте в розрізі витрачання бачимо, що суттєво знизилось витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість в 2023 році на суму 2 621 тис.грн. або 56,79% в порівнянні з 2022 роком, що може свідчити про нижчий рівень сплати податку до державного бюджету через перевищення податкового кредиту над податковими зобов'язаннями протягом звітного року, проте витрачання оплати зобов'язань з інших податків в 2023 році зросло на 543 тис.грн. або 10,33%.

В свою чергу, витрачання на оплату повернення авансів зменшилось на 3 628 тис.грн. або 28,35%, що свідчить про ефективну політику співпраці та

розрахунків СТОВ «XXXXX» зі своїми контрагентами. Але протилежну тенденцію демонструє позиція «Інше витрачання», яка зросла у 2023 році на 211 тис. грн., або на 46,17%, хоча її роль у витрачанні операційної діяльності зросла всього лиш з 0,39 % до 0,50 % проте, можна припустити, що підприємство не контролює необґрунтоване витрачання грошових коштів на «ненагальні» потреби.

Наступним кроком оцінимо структуру та динаміку грошового потоку від інвестиційної діяльності, для цього скористаємося даними звіту грошових коштів в частині р. II, які відобразимо в таблиці 2.8

Таблиця 2.8

Динаміка і структура грошового потоку підприємства від інвестиційної діяльності, (тис. грн.)

Показники	2023 р.		2022 р.		Відхилення		
	Сума	Частка %	Сума	Частка %	грн	відн.%	частк%
Надходження від:							
Отриманих відсотків	50	100,00	42	100,00	8	0,00	19,05
Всього надходження	50	100,00	42	100,00	8	0,00	19,05
Витрачання на:							
Придбання необоротних активів	10	100,00	0	0,00	10	100,00	100,00
Всього витрачання	10	100,00	0	0,00	10	100,00	100,00

Примітка: побудовано на основі додатку Ж та З

Згідно даних, наведених в таблиці спостерігаємо, що у 2023 році підприємство отримало на 8 тис.грн. або 19,5% більше надходжень від відсотків в порівнянні з 2022 роком, що в загальній сумі становить 50 тис.грн. та є єдиним джерелом надходжень грошових коштів від інвестиційної діяльності за аналізовані періоди часу.

Що стосується витратного грошового потоку, то в звітному році спостерігається витрачання на придбання необоротних активів в сумі 10 тис.грн., що не було здійснено протягом 2022 року, в якому витратна частина грошових коштів на інвестиційну діяльність – відсутня.

Далі оцінимо обсяг, динаміку і структуру грошового потоку від фінансової діяльності підприємства (табл. 2.9)

Таблиця 2.9

Динаміка і структура грошового потоку підприємства від фінансової діяльності, (тис. грн.)

Показники	2023 р.		2022 р.		Відхилення		
	Сума	Частка %	Сума	Частка %	грн	відн.%	частк%
Надходження від:							
Отриманих позик	37 960	100,00	42 231	100,00	-4 271	0,00	-10,11
Всього надходження	37 960	100,00	42 231	100,00	-4 271	0,00	-10,11
Витрачання на:							
Погашення позик	30 288	96,30	28 588	98,02	1 700	-1,72	5,95
Сплату відсотків	828	2,63	226	0,77	602	1,86	266,37
Сплату заборгованості з фінансової оренди	337	1,07	352	1,21	-15	-0,14	-4,26
Всього витрачання	31 453	100,00	29 166	100,00	2 287	0,00	100,00

Примітка: побудовано на основі додатку Ж та З

Згідно таблиці бачимо, що у 2023 році підприємство отримало на 4 271 тис.грн. або 10,11% менше надходжень від отримання позик в порівнянні з 2022 роком, що в загальній сумі становить 37 960 тис.грн. та є єдиним джерелом надходжень грошових коштів від фінансової діяльності за аналізовані періоди часу. Це свідчить, що підприємство в звітному періоді зменшило залучення інших коштів, необхідних для стійкої фінансової діяльності.

Поряд з тим, спостерігаємо ріст від'ємної частини грошового потоку за рахунок підвищення витрачання на погашення позик, що в 2023 році зросли на 1 700 тис.грн. або 5,95%, що свідчить про швидке повернення в більшій сумі позикових коштів.

Також, мало місце підвищення витрачання на сплату відсотків в звітному періоді, зокрема 602 тис.грн., що в 3,7 рази більше аніж в попередньому. В свою

чергу, в 2023 році бачимо незначне зменшення сплати заборгованості з фінансової оренди на 15 тис.грн або -4,26% в порівнянні з 2022 роком.

Наступним етапом, проведемо коефіцієнтний аналіз, в ході якого використаємо: коефіцієнти ефективності грошових потоків, коефіцієнти рентабельності грошових потоків, коефіцієнти генерування грошових потоків, коефіцієнти ліквідності грошових потоків (табл. 2.10).

Таблиця 2.10
(тис. грн.)

№	Показники	2023, тис .грн	2022, тис. грн
1	2	3	4
Вихідні дані для розрахунку показників			
1	Сукупний додатний грошовий потік	173 732	146 368
2	Сукупний витратний грошовий потік	163 746	146 522
3	Сукупний чистий грошовий потік (п.1 - п.2)	9 986	-154
4	Додатний грошовий потік від операційної діяльності	135 722	104 095
5	Витратний грошовий потік в результаті операційної діяльності	132 283	117 356
6	Чистий грошовий потік від операційної діяльності (п.4 - п.5)	3 439	-13 261
7	Додатний грошовий потік від інвестиційної діяльності	50	42
8	Витратний грошовий потік від інвестиційної діяльності	10	0
9	Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності (п.7 - п.8)	40	42
10	Додатний грошовий потік від фінансової діяльності	37 960	42 231
11	Витратний грошовий потік від фінансової діяльності	31 453	29 166
12	Чистий грошовий потік від фінансової діяльності (п.10 - п.11)	6 507	13 065
13	Середньорічна вартість активів підприємства	128 640	121 863
14	Дохід (виручка) від реалізації продукції	118 158	84 438
15	Середньорічна вартість власного капіталу підприємства	87 601	86 518
16	Капітальні інвестиції підприємства	0	0
17	Середній залишок грошових коштів	5 473	85
18	Чистий прибуток (збиток)	1 221	3 126
19	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	2 523	3 884
20	Середня величина поточних зобов'язань за рік	11 601	13 458
21	Середня величина довгострокових зобов'язань за рік	32 733	21 888
Коефіцієнти ефективності грошових потоків			
22	Коефіцієнт руху грошових коштів в результаті операційної діяльності (п.6 / п.13)	0,027	-0,109
23	Коефіцієнт ефективності грошових потоків від операційної діяльності (п.6 / п.5)	0,026	-0,113
24	Коефіцієнт ефективності сукупного потоку грошових коштів (п.3 / п.2)	0,061	-0,001
25	Коефіцієнт покриття капітальних інвестицій (п.6 / п.16)	-	-
26	Коефіцієнт відношення грошового потоку від операційної діяльності до загальної суми боргу (п.6 / (п.20 + п.21))	0,078	-0,375
27	Коефіцієнт реінвестування (п.9 / п.3)	0,004	-0,273

Закінчення таблиці 2.10

1	2	3	4
Коефіцієнти рентабельності грошових потоків			
28	Коефіцієнт рентабельності позитивного грошового потоку (п.18 / п.1)	0,007	0,021
29	Коефіцієнт рентабельності чистого грошового потоку (п.18 / п.3)	0,122	-20,299
30	Коефіцієнт рентабельності середнього залишку грошових коштів (п.18 / п.17)	0,223	36,776
31	Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від операційної діяльності (п.19 / п.4)	0,019	0,037
32	Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від інвестиційної діяльності (п.18 / п.7)	24,420	74,429
33	Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від фінансової діяльності (п.18 / п.10)	0,032	0,074
Коефіцієнти генерування грошових потоків			
34	Коефіцієнт генерування грошового потоку сукупними активами (п.1 / п.13)	1,351	1,201
35	Коефіцієнт генерування грошового потоку власним капіталом (п.1 / п.15)	1,983	1,692
36	Коефіцієнт покриття доходу грошовим потоком (п.1 / п.14)	1,470	1,733
37	Коефіцієнт генерування грошового потоку зобов'язаннями (п.1 / (п.20 + п.21))	3,919	4,141
Коефіцієнти ліквідності грошових потоків			
38	Коефіцієнт ліквідності сукупного грошового потоку (п.1 / п.2)	1,061	0,999
39	Коефіцієнт ліквідності операційного грошового потоку (п.4 / п.5)	1,026	0,887
40	Коефіцієнт ліквідності інвестиційного грошового потоку (п.7 / п.8)	5,000	-
41	Коефіцієнт ліквідності фінансового грошового потоку (п.10 / п.11)	1,207	1,448

Примітка: побудовано на основі додатку Ж та З

Таким чином, коефіцієнт руху грошових коштів в результаті операційної діяльності має позитивне значення, яке зростає. Це означає, що чистий грошовий потік від операційної діяльності, що припадає на 1 грн. сукупних активів, збільшується, тобто поліпшується їх віддача, що позитивно характеризує підприємство. Так, якщо у попередньому році на 1 грн. активів припадало -10,9 копійок чистого надходження грошових коштів, у поточному році цей показник складав уже + 2,7 коп.

Коефіцієнт ефективності грошових потоків від операційної діяльності, який розраховується як співвідношення чистого грошового потоку від операційної діяльності до витратного грошового потоку, пов'язаного із цим

видом діяльності, значно зріс, що є позитивним, адже свідчить про підвищення результативності операційної діяльності.

Коефіцієнт ефективності сукупного потоку грошових коштів у 2023 р. був позитивним, однак у 2022 р. коефіцієнт ефективності сукупного грошового потоку має від'ємне значення, що пояснюється від'ємним значенням отриманого чистого грошового потоку підприємства в цьому році.

Переважає більшість коефіцієнтів рентабельності також демонструють позитивний характер змін. Виняток складають коефіцієнт рентабельності чистого грошового потоку підприємства, оскільки у 2022 р підприємство отримало від'ємне значення чистого грошового потоку.

Коефіцієнти генерування грошових потоків вказують на рівень грошових засобів, що припадають на одну гривню реалізованої продукції, активів (авансованого капіталу) підприємства. За коефіцієнтами генерування грошового потоку власним капіталом та коефіцієнтом генерування грошового потоку зобов'язаннями можна судити про можливість виконання підприємством своїх зобов'язань перед кредиторами, акціонерами.

Всі коефіцієнти цієї групи демонструють позитивну динаміку, що заслуговує на схвальну оцінку. Для забезпечення необхідної ліквідності грошового потоку значення коефіцієнта повинно перевищувати одиницю. У 2022 році значення коефіцієнта ліквідності сукупного грошового потоку становило 0,999. Це означає, що показник близький до розу залишку грошових коштів на кінець аналізованого періоду, що сприятиме підвищенню абсолютної ліквідності активів підприємства. У 2023 році значення цього коефіцієнта є дещо вищим, що підтверджує позитивну динаміку.

Ліквідність операційного грошового потоку зросла на 100%, що є безумовно позитивним. Коефіцієнт ліквідності інвестиційного грошового потоку у 2023 році суттєво більший за 1, а от у 2022 році рівний 0 через відсутність витратного грошового потоку від інвестиційної діяльності. А значення коефіцієнта ліквідності фінансового грошового потоку несуттєво знизилася з

огляду на зміну співвідношення значень у чисельнику і знаменнику при розрахунку цього коефіцієнта (як додатний, так і витратний грошові потоки зросли, але темпи їхнього зростання є дещо відмінними).

Проведена методика комплексного аналізу грошових потоків на основі інформації, наведеної у фінансовій звітності, має неоціненне значення при формуванні стратегії і тактики фінансового управління, а результати такого аналізу є вирішальним аргументом при обґрунтуванні власниками, інвесторами, кредиторами, партнерами та іншими зовнішніми суб'єктами аналізу інвестиційних і фінансових рішень щодо підприємства та його перспективності [28].

РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ РУХОМ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Систематизація практичного досвіду аналізу руху грошових коштів

Враховуючи основні засади діючих нормативних актів, можна відмітити, що основною метою організації обліку грошових коштів має бути раціональне формування достовірної облікової інформації для направлення органам фінансового управління та контролю, з метою забезпечення ефективного ведення діяльності суб'єктом господарювання в майбутньому.

Під час опрацювання дослідних робіт науковців, було визначено, що вихідним елементом при організації обліку грошових коштів є їх класифікація, що дає можливість їх структурувати відповідно до потреб основних засад ведення бухгалтерського обліку. Грошові кошти в бухгалтерському обліку класифікують за наступними ознаками:

- залежно від рахунку на якому вони відображаються: грошові кошти в касі; грошові кошти на поточних рахунках; грошові кошти на валютному ринку; грошові кошти у підзвітних осіб;
- залежно від їх призначення: грошові кошти для здійснення грошового обороту; грошові кошти спеціального призначення;
- залежно від місця їх зберігання: грошові кошти в касі; грошові кошти на рахунках в банках; грошові кошти у підзвітних осіб;
- залежно від джерела формування: власні грошові кошти; позичкові грошові кошти;
- залежно від ступеня ділової активності: активні; пасивні;
- залежно від натурально-речової форми: готівкові грошові кошти; безготівкові грошові кошти тощо [29].

Потрібно зазначити, що на даних характерних ознаках класифікація грошових коштів суб'єктів господарської діяльності не завершується. На сьогодні класифікаційні ознаки в наукових джерелах мають досить розгалужений характер, що в свою чергу впливає на ефективність організації обліку грошових коштів, адже класифікація грошових коштів за характерними ознаками має важливе значення для забезпечення раціонального відображення грошових коштів в бухгалтерському обліку, а також ефективності здійснення аналізу фінансового стану суб'єкта господарської діяльності.

таблиця 3.1

Організаційні аспекти бухгалтерського обліку грошових коштів

№	Назва облікового процесу	Характеристика організаційно-методичних засад здійснення облікового процесу
1	2	3
1	Завдання бухгалтерського обліку грошових коштів	<ul style="list-style-type: none"> – Належна організація та своєчасне проведення безготівкових і готівкових розрахункових операцій відповідно до нормативно-правової бази; – своєчасне та правильне документування операцій щодо руху грошових коштів і розрахунків; – забезпечення належного зберігання грошових коштів та цінних паперів на підприємстві; – контроль щодо ефективного витрачання грошових коштів; – своєчасне та точне ведення розрахунків із дебіторами; – періодичне проведення інвентаризацій грошових коштів та дебіторської заборгованості; – належне забезпечення зберігання готівкових коштів за місцями їх знаходження, контроль їх цільового використання; – своєчасне й повне відображення в документах та
2	Облікові проблеми щодо руху та наявності грошових коштів	<ul style="list-style-type: none"> – Визнання та класифікація грошових коштів; – їх правильне відображення у фінансовій звітності; – належна організація контролю процесу зберігання та використання грошових коштів; – оптимізація надходжень і виплат готівки та формування інформаційної бази даних для аналізу отриманих і втрачених вигід від вжитих заходів; – повнота та своєчасність відображення в системі обліку руху грошових коштів

Закінчення таблиці 3.1

1	2	3
3	Недоліки організаційно-методичних засад здійснення облікового процесу	<ul style="list-style-type: none"> – Відсутність робочої інструкції для працівників бухгалтерії та працівників каси відповідно до встановленого порядку оформлення та видачі готівки з каси підприємства; – відсутність єдиного розробленого та затвердженого графіку роботи касира, що не сприятиме покращенню облікового процесу; – тривалий процес належного оформлення видаткових і прибуткових касових ордерів

Примітка: побудовано на основі джерела [31]

Для забезпечення достовірної й точної інформації щодо руху коштів слід забезпечити чіткий, своєчасний та належний облік, що є можливим за вирішення питань, наведених у таблиці 3.1

Організаційні аспекти обліку грошових коштів базуються на організаційно-методичних засадах здійснення облікового процесу. Дані організаційні засади спрямовані на досягнення поставлених завдань ведення обліку, а також виявлення основних проблем та недоліків під час здійснення облікових операцій.

На сучасному етапі суттєвою проблемою обліку операцій з грошовими коштами є несвоєчасне, неповне та неправдиве відображення операцій у системі обліку, внаслідок чого виникають складнощі щодо визначення фактичного розміру коштів, наявних на підприємстві, оскільки вони неповністю або несвоєчасно оприбутковані. Це створює додаткові проблеми, зокрема, відсутність інформації щодо руху грошових потоків, що унеможлиблює результативне керування капіталом і прогнозувати можливі збитки для підприємства.

Поряд з тим, проблемою обліку операцій з грошовими коштами є також ухилення від оподаткування шляхом використання поза облікових грошових коштів. Наслідком цієї ситуації є неправильне відображення податкових стягнень та низка інших помилок, які можна виявити лише під час інвентаризації.

Для забезпечення дієвого контролю за рухом грошових коштів слід виконувати своєчасний контроль за надходженням і витратами грошових коштів. Доцільно створювати прогнозуючі показники на наступний рік, де будуть відображені розрахунок планового доходу від основної діяльності та витрати коштів у розрізі статей витрат. При цьому важливим є впровадження автоматизованого обліку грошових коштів, що забезпечить високу точність та правильність облікових даних, матиме вплив на підвищення продуктивності праці робітників [31].

Слід зауважити, що правильна організації обліку грошових коштів надає можливість забезпечити формування правдивої інформації відносно наявності грошових коштів, цілеспрямованого їх використання, а також здійснення ефективного контролю за збереженням обсягу грошових коштів, який потрібен для забезпечення платоспроможності та ліквідності суб'єкта господарської діяльності.

Опрацювавши результати дослідження праць вітчизняних та зарубіжних вчених, можна зробити висновки, що в аналізі грошових потоків використовуються прямий та непрямий методи. Розглянемо деякі погляди науковців щодо аналізу грошових потоків.

Власюк Н. І. розглядає прямий і непрямий, а також формалізовані методи аналізу руху грошових коштів. Автор стверджує, що прямий метод дозволяє оцінити ліквідність підприємства, оскільки детально розкриває рух грошових коштів на рахунках, що дає можливість робити оперативні висновки відносно достатності коштів для сплати по рахунках поточних зобов'язань, а також про можливість здійснення інвестиційної діяльності. В той же час цей метод має суттєвий недолік, оскільки він не розкриває взаємозв'язок одержаного фінансового результату і зміни величини грошових коштів на рахунках підприємства. І щоб з'ясувати причину можливих розбіжностей, науковцем запропоновано проводити аналіз грошових коштів непрямим методом [32].

Дерій В. А. стверджують, що аналіз грошових потоків є ефективним лише, якщо надходження грошових коштів співставляються зі звітним значенням

чистого прибутку для перевірки якості останнього. Автор розглядає як прямий, так і непрямий методи аналізу грошових потоків. При цьому стверджує, що інформація, отримана прямим способом, використовується для прогнозування грошових потоків [33].

На думку Гаркуші Н. М., інформація, одержана за допомогою прямого методу, може бути корисною для планування грошового потоку, в той час як прямий метод не дає такої можливості [35].

Надають перевагу прямому методу і Мних Є. В., Барабаш Н. С. стверджуючи, що прямий метод допомагає оцінити перспективи діяльності підприємства, з'являється можливість об'єктивніше оцінити ліквідність підприємства в умовах інфляції на основі аналізу руху коштів [39].

Переваги непрямого методу в порівнянні з прямим, на думку Сіменко І. В., Косової Т. Д., полягають в наявності інформації про відмінність між сумами чистого доходу і грошових коштів [40].

Федишин М. П. пропонує в першу чергу проводити горизонтальний аналіз грошових потоків, паралельно проводити вертикальний (структурний) аналіз позитивного, негативного і чистого грошового потоків. Результати горизонтального і вертикального аналізу служать базою для проведення фундаментального (факторного) аналізу формування чистого грошового потоку. Для вивчення факторного аналізу формування позитивного, негативного і чистого грошових потоків автор рекомендує використовувати прямий і непрямий методи [41].

З наведеного вище, можна зробити висновки, що аналіз готівкових коштів можна проводити використовуючи як прямий, так і непрямий методи; використання прямого методу аналізу готівкових коштів, на відміну від непрямого, дозволяє забезпечити необхідний рівень деталізації інформації про рух грошових коштів, що дозволить здійснювати ефективну діяльність господарюючого суб'єкта в умовах ринкової економіки.

Розглянувши погляди науковців щодо етапів аналізу грошових потоків, можна запропонувати наступну методику аналізу готівкових коштів, яка передбачає такі етапи:

- аналіз чистого руху грошових коштів від готівкових коштів, пов'язаного з виробничо-комерційною діяльністю підприємства;
- аналіз ефективності руху грошових коштів від готівкових коштів, пов'язаного з розвитком підприємства;
- аналіз оптимальності структури джерел фінансування підприємства; аналіз тривалості фінансового циклу;
- аналіз оптимальності залишків грошових коштів від готівкових коштів;
- аналіз рівномірності та синхронності руху грошових коштів від готівкових коштів;

Розглянемо кожен із цих етапів більш детально.

Метою аналізу чистого руху грошових коштів є збалансування позитивного та негативного грошових потоків, що можна досягти у довгостроковому періоді (зміна схем стратегічного інвестування, активності на фондовому ринку, раціонального управління майном і постійними витратами).

Для досягнення означеної мети аналіз має вирішити такі завдання: дослідження балансу грошових коштів від готівкових і безготівкових розрахунків та діагностика причин виникнення різниці між витрачанням коштів та надходженням від здійснення підприємством виробничо-комерційної діяльності; оцінка надходження виручки через касу підприємства або через поточні рахунки в банку в розрізі покупців; вивчення структури дебіторської заборгованості та дотримання строків її погашення.

Грошові потоки підприємства характеризуються істотною нерівномірністю надходжень і витрачання коштів у розрізі окремих тимчасових інтервалів, що призводить до формування значних обсягів тимчасово вільних грошових активів підприємства. Ефективне управління грошовими потоками

забезпечує фінансову рівновагу підприємства в процесі його стратегічного розвитку [44].

Основними завданнями аналізу ефективності руху грошових коштів є: пошук раціональних шляхів скорочення потреб підприємства в позиковому капіталі; зниження ризику неплатоспроможності підприємства; забезпечення прискорення обороту капіталу підприємства; отримання додаткового прибутку, що генерується безпосередньо його грошовими активами.

Важливим етапом аналізу грошових коштів є вивчення структури джерел фінансування підприємства. Вона дозволить: з'ясувати, яка склалася загальна тенденція щодо використання фінансових або інших активів в поточній роботі підприємства та виявити фактори, що впливають на структуру; обґрунтувати раціональні фінансові відносини з бюджетом, кредиторами, користувачами та іншими контрагентами; виявити внутрішньогосподарські резерви збільшення прибутку за рахунок економічного використання коштів та ефективного використання залучених ресурсів.

Аналіз тривалості фінансового циклу передбачає використання уточнених алгоритмів розрахунку показників оборотності запасів, коштів у розрахунках з покупцями та постачальниками. Він дозволяє дослідити час надходження оборотних коштів в двох стадіях кругообігу – виробничій і товарній. За результатами аналізу тривалості фінансового циклу, можна виявити напрями скорочення фінансового циклу під дією скорочення виробничого циклу, зменшення тривалості обороту дебіторської заборгованості, збільшення тривалості обороту кредиторської заборгованості.

В процесі аналізу оптимальності залишків грошових коштів необхідно дослідити фактори, що впливають на їх розмір та характер формування в часі.

Основними завданнями цього етапу аналізу грошових потоків є: обґрунтування залишку грошових коштів, що дозволить знизити залежність підприємства від зовнішніх джерел залучення коштів; пошук шляхів

збалансованості обсягів грошових потоків; забезпечення синхронності формування грошових коштів і росту чистого грошового потоку підприємства.

Метою аналізу рівномірності та синхронності руху грошових коштів є ідентифікація та оцінка основних видів грошових потоків від готівкових коштів за ступенем регулярності здійснення.

Отже, такі етапи аналізу грошових коштів дають можливість власникам підприємств зосередити свої зусилля на забезпеченні зростання фінансової стабільності, збільшення ритмічності операційного циклу, оцінці чистого оборотного капіталу від виробничої діяльності підприємства, зменшення потреб в взятті кредиту, підвищенні платоспроможності підприємства, діагностиці потенційного банкрутства та розробці рішень щодо управління грошовими коштами та формування грошових потоків підприємства.

3.2 Шляхи удосконалення обліку та аналізу грошових коштів

СТОВ «XXXXX»

Для удосконалення обліку готівкових та безготівкових розрахунків, на наш погляд, необхідно спочатку удосконалити його організацію.

Одним із напрямків такого удосконалення може бути розробка проекту оперативного контролю за дотриманням касової та розрахункової дисципліни (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Проект удосконалення оперативного контролю за дотриманням касової та розрахункової дисципліни при готівкових та безготівкових розрахунках

Складова частина проекту	Зміст складової частини проекту
1	2
План документації готівкових розрахунків	Складання робочих інструкцій до касових прибуткових і видаткових ордерів і розробка графіка документообороту
План документації безготівкових розрахунків	Складання робочих інструкцій до банківських документів і розробка графіка документообороту

Закінчення таблиці 3.2

1	2
Групування (розподіл) грошових коштів за готівковими та безготівковими розрахунками	Побудова аналітичних таблиць до журналу № 1
	Побудова аналітичних таблиць до відомостей 1.1 –1.3
План виконання робіт з обліку грошових коштів за готівковими та безготівковими розрахунками	Складання посадових інструкцій, індивідуальних графіків роботи, структурного графіка облікових робіт за готівковими та безготівковими розрахунками
Оперативний контроль за дотриманням касової дисципліни і платіжної дисципліни за операціями в банку	Розробка плану контролю до дотримання дисципліни касових операцій і операцій на рахунках в банку

Примітка: побудовано на основі джерела [46]

Для обліку грошових коштів від готівкових та безготівкових операцій за видами діяльності пропонується впровадити багаторівневий аналітичний облік, який дає можливість конкретизувати інформацію про їх рух за джерелами, обсягами надходження та витрачання. Ця пропозиція дозволяє керівництву будь-якого підприємства оперативно отримувати інформацію про рух грошових коштів і своєчасно запроваджувати необхідні заходи в разі виникнення певних негативних явищ.

Поряд з тим, аналіз грошових потоків СТОВ «XXXXX» має надзвичайно важливе значення як для зовнішніх користувачів, так і для самого керівництва, адже є ілюстрацією ефективності господарювання, підтвердженням доцільності визначених підприємством стратегій фінансового управління. Необхідність проведення такого аналізу, як уже зазначалось в попередніх розділах, полягає в обмеженості грошових ресурсів на підприємстві, ризику втрати платоспроможності, нестійкому фінансовому становищі ряду підприємств, а також в підвищенні ступеня ефективності управління грошовими потоками.

Для проведення якісного економічного аналізу на підприємстві залучаються спеціалісти, які мають досвід та професійні навички у сфері аналітичної роботи. На сьогодні, лише великі підприємства мають змогу

забезпечити наявність у своєму штаті висококваліфікованих та підготовлених для цієї мети спеціалістів, а середні та малі підприємства внаслідок компактності штату не можуть дозволити собі залучити такі трудові ресурси, бо це потребує понесення додаткових витрат.

Саме тому, з метою проведення якісного аналізу грошових коштів, пропонуємо наступний розподіл обов'язків в частині проведення аналітичної роботи щодо аналізу готівкових коштів на СТОВ «XXXXX» (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Зміст аналітичної роботи підприємства щодо аналізу грошових коштів та їх потоків

№	Складові аналітичної роботи	Виконавці		
		директор	бухгалтер	Головний бухгалтер
1	2	3	4	5
Підготовчий етап				
1	Формування цілей, завдань та напрямів використання результатів аналізу грошових коштів та їх потоків	+		
2	Розроблення програми та календарного плану аналітичної роботи щодо аналізу грошових потоків		+	
3	Розробка системи синтетичних та аналітичних показників, за допомогою яких будуть аналізуватись грошові кошти та їх потоки			+
4	Розподіл функціональних обов'язків між виконавцями аналітичної роботи	+		
5	Розробка макетів і форм аналітичних таблиць, графіків, рисунків			+
6	Підбір необхідної інформації та перевірка її повноти та достовірності		+	+
7	Ознайомлення з наявним програмним забезпеченням та вивчення можливостей щодо його застосування		+	
Основний етап				
1	Збір та опрацювання необхідної інформації щодо грошових коштів та їх потоків		+	+
2	Перевірка повноти і вірогідності даних засобами логічного, арифметичного та балансового зведення		+	+
3	Розрахунок показників щодо обсягів, структури та динаміки грошових коштів та їх потоків, їх якості, платоспроможності, ліквідності та результативності використання		+	+

Закінчення таблиці 3.3

1	2	3	4	5
4	Визначення відхилень величини показників виконання завдань від базових величин		+	+
5	Вивчення факторів, що зумовили вплив на зміну залишків і обсяги руху грошових коштів			+
6	Визначення ефективності використання грошових коштів загалом і за результатами операційної, інвестиційної та фінансової діяльності		+	+
Завершальний етап				
1	Узагальнення результатів аналізу грошових коштів та їх потоків		+	+
2	Розроблення висновків і пропозицій щодо прийняття належних управлінських рішень на підприємстві за результатами аналізу		+	+
3	Розроблення організаційно технічних заходів щодо втілення стратегії управління грошовими коштами та їх еквівалентами	+	+	+
4	Підготовка розпорядчих актів, призначення осіб, відповідальних за виконання прийнятих рішень	+		
5	Контроль за впровадженням пропозицій, що їх було висунуто за результатами аналізу грошових коштів та їх потоків на підприємстві	+		

Примітка: побудовано на основі джерела [36; 37; 38]

Безпосередня підготовка до аналізу грошових коштів та їх потоків нестиме під собою значне виконання організаційних питань.

Таким чином, на основному етапі буде здійснюється аналітичне опрацювання досліджуваних показників грошових коштів СТОВ «XXXXX». Основний етап, зокрема, призначений для реалізації програми, методик, способів аналізу шляхом статистичної обробки, зведення, групування та вивчення даних щодо грошових коштів та їх еквівалентів про хід і результати господарювання сільськогосподарського товариства.

Організаційна побудова завершального етапу включатиме декілька видів аналітичних робіт та полягатиме в узагальненні даних, підведенні підсумків та документальному оформленні результатів аналізу.

Результати аналізу грошових коштів та їх потоків пропонуємо оформляти у вигляді таблиць, схем, діаграм, графіків, номограм, а також у вигляді текстів довідок, актів перевірок, аналітичних та доповідних записок, пояснювальних записок до звітів, у яких послідовно й логічно буде викладено результати аналізу відповідно до попередньо складеного плану аналітичної роботи.

На нашу думку, викладений результат найбільш доцільно показувати в пояснювальній записці. Зокрема, матеріал, що знаходиться у пояснювальній записці виглядатиме конкретним, підкріпленим певними аналітичними розрахунками, таблицями, а також неупереджено відображати дійсність щодо грошових коштів та їх еквівалентів. В такому випадку, пояснювальна записка включає дві частини: констатуючу і рекомендаційну. У першій частині визначені особи СТОВ «XXXXX» подають висновки і констатацію фактів про стан справ щодо грошових коштів на підприємстві. У рекомендаційній частині вміщують пропозиції і заходи щодо можливостей та шляхів поліпшення цього стану в майбутньому періоді. Тому пропозиції, рекомендації і запропоновані заходи повинні бути враховані у завданнях, договорах, прогнозах, що розробляються на перспективу .

На підставі отриманого результату, рекомендуємо скласти наказ за підписом керівника. Який є неухильним для всіх працівників підприємства і як правило, за яким встановлюється контроль, що має забезпечити ефективне функціонування СТОВ «XXXXX».

Беручи до уваги результати досліджень, які були проведені нами в розділі «2.3. Аналітична оцінка руху грошових коштів на підприємстві» пропонуємо наступні рекомендації щодо ефективного управління грошовими потоками СТОВ «XXXXX»:

1. У основі оптимізації грошових потоків підприємства повинна бути збалансованість обсягів додатного та від'ємного грошового потоку. Таким чином, пропонуємо використовувати оптимізацію управління грошовими потоками, яка передбачає застосування кроків по поліпшенню якості управління грошовими потоками які носять стратегічний (довгострокові заходи) та оперативний (короткострокові заходи) характер;

2. Для покращення управління грошовими потоками ми пропонуємо застосовувати на підприємстві метод бюджетування. Основна мета запровадження бюджетування грошових коштів полягає в своєчасному визначенні їх дефіциту чи профіциту. Вважаємо, що процес бюджетування має включати: планування, мотивацію, контролінг, аналіз.

3. Для забезпечення контролю за виконанням бюджету грошових потоків доцільними є розробка та запровадження на підприємстві внутрішньої звітності, яка дозволить спостерігати відмінності фактичних показників від планових, а також визначити відсоток виконання плану за кожним з напрямів вибуття та надходження грошових коштів у звітному (досліджуваному) періоді.

4. Достовірно та належно вести на підприємстві облік щодо операцій з грошовими коштами та розрахунками, з метою уникнення різноманітних санкцій, що можуть накладатись на підприємство зі сторони контролюючого органу. Систематично вести аналіз грошових потоків та оперативно приймати необхідні управлінські рішення.

5. Для СТОВ «XXXXX» в довгостроковій перспективі в частині засобів оптимізації грошових потоків пропонуємо здійснювати стратегічне партнерство; пошук інвесторів; пошук грантів в частині залучення коштів з програм підтримки сільськогосподарського бізнесу в Україні; довгострокові контракти з постачальниками; податкове планування – мінімізація податкових зобов'язань всіма можливими законними способами.

6. Пропонуємо ввести в систему управління грошовими потоками – платіжний календар. Платіжний календар – це форма поточного фінансового

плану, яка розробляється на короткостроковий період з щоденною сегментацією. В процесі аналізу виконання платіжного календаря здійснюється постійний аналітичний моніторинг відхилень реального руху грошових коштів за готівковими і безготівковими операціями від планового рівня. За його результатами можна детально вивчити причини, які вплинули на недотримання виконання платіжного календаря, виявити і оперативно розробити систему заходів по ефективному використанні тимчасово вільних коштів або раціональному поповненню їх нестачі.

Вважаємо, що запропоновані рекомендації по удосконаленню управління, обліку та аналізу грошовими потоками забезпечать ефективне функціонування підприємства в майбутньому.

ВИСНОВКИ

Грошові кошти є ресурсом забезпечення платоспроможності підприємства. Їхній рух на підприємстві здійснюється в результаті господарських операцій, що, в свою чергу, потребує цільової направленості для досягнення поставлених господарських завдань підприємства.

У роботі досліджено теоретичні основи визначення грошових коштів. Зокрема, одним з найважливіших джерел щодо формування інформації про грошові кошти на підприємстві є Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (далі - НП(С)БО) та Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (далі- МСБО), зокрема, сутність визначення грошові кошти наведено в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», НП(С)БО 2 «Баланс» та МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів».

Відповідно до нормативних документів обліку, грошові кошти включають: готівка та еквіваленти грошових коштів, кошти на рахунках в банках, депозити до запитання, електронні гроші, Грошові документи, кошти в дорозі.

Згідно класичної економічної теорії, грошові кошти виконують п'ять основних функцій: міра вартості, засіб обігу, засіб нагромадження, засіб платежу, світові гроші.

Загалом, всю грошову масу, яка представлена численними видами грошей на підприємстві, в цілому можна поділити на дві групи: готівкові і безготівкові (кредитні) гроші. Всі вони мають на меті обслуговувати та доповнювати господарський оборот, а також здійснювати розподіл і перерозподіл валового продукту. Такі розрахунки можуть здійснюватися як в готівковій так і в безготівковій формі.

До типових форм первинного обліку касових операцій належать такі форми документів: КО-1 «Прибутковий касовий ордер», КО-2 «Видатковий

касовий ордер», КО-3 «Журнал реєстрації прибуткових та видаткових касових документів», КО-4 «Касова книга», КО-5 «Книга обліку прийнятих та виданих касиром грошей». А до типових платіжних інструментів обліку безготівкових операцій: меморіальний ордер, платіжне доручення, платіжна вимога, платіжна вимога-доручення, розрахунковий чек, акредитив, інкасове доручення (розпорядження).

Згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. за № 291, для обліку готівкових операцій використовується рахунок 30 «Готівка», до якого відкрито субрахунок 301 «Каса в національній валюті», 302 «Готівка в іноземній валюті».

У другому розділі роботи подано організаційну структуру досліджуваного підприємства СТОВ «XXXXX». Основний видом діяльності товариства є виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку і реалізацію, надання послуг сільськогосподарським товаровиробникам. Даний вид діяльності на сьогоднішній день є дуже важливим, так як забезпечує продуктами харчування населення України, як зерновими культурами так і молочними/м'ясними продуктами. Поряд з тим, ефективне ведення господарської діяльності в даній сфері забезпечує одержання позитивного фінансового результату та великих прибутків, що можливо лише при правильному веденні бухгалтерського обліку та достовірного відображення усіх здійснених операцій.

Приватне підприємство СТОВ «XXXXX» має самостійний баланс, розрахунковий рахунок в банку, круглу печатку зі своїм найменуванням.

Для подолання конкуренції на ринку збуту сільськогосподарської продукції, товариство виробляє і продає якісну сировину, тобто зерно високого класу, цукрові буряки з високим вмістом цукру, молоко, якісні показники якого відповідають державним стандартам.

З метою проведення аналізу діяльності підприємства, у контексті обраної теми дослідження визначено показників ефективності фінансово-господарської

діяльності товариства за 2022-2023 роки. Проте, основний акцент було зроблено на аналізі грошових коштів підприємства. В ході проведення дослідження встановлено показники динаміки і структури грошового потоку підприємства від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства.

Наступним кроком було визначено коефіцієнти ефективності грошових потоків, коефіцієнти рентабельності грошових потоків, коефіцієнти генерування грошових потоків та коефіцієнти ліквідності грошових потоків, що дозволило оцінити ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства та виявити ключові напрями для вдосконалення обліково-аналітичної роботи.

На основі отриманих результатів було запропоновано наступні рекомендації, щодо покращення обліку, аналізу та управління грошовими коштами, які представлено у наступному розділі дослідження.

У третьому розділі наведено практичні рекомендації вітчизняних дослідників та науковців щодо правильності ведення обліку та аналізу грошових коштів. На основі одержаних результатів у другому розділі, сформовано наступні пропозиції щодо покращення обліку та аналізу грошових коштів на СТОВ «XXXXX»:

1. Збалансованість обсягів додатного та від'ємного грошового потоку в основі оптимізації грошових потоків.
2. Введене методу бюджетування для упередження дефіциту чи профіциту грошових коштів.
3. Розробка та запровадження на підприємстві внутрішньої звітності, яка дозволить спостерігати відмінності фактичних показників від планових
4. Достовірно та належно вести на підприємстві облік щодо операцій, надання пропозицій щодо внесення змін до Плану рахунків.
5. Здійснення стратегічного партнерства в частині пошуку інвесторів, грантів для залучення коштів з програм підтримки сільськогосподарського бізнесу в Україні; довгострокові контракти з постачальниками; податкове

планування – мінімізація податкових зобов'язань всіма можливими законними способами.

6. Введення платіжного календаря.

З метою проведення якісного аналізу грошових коштів, запропоновано розподіл обов'язків в частині проведення аналітичної роботи щодо аналізу готівкових коштів на СТОВ «XXXXX» між керівником, а також бухгалтером та головним бухгалтером. Саме це забезпечить фінансову стабільність діяльності підприємства, та підвищення прибутковості товариства від здійснення господарської діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Приємницька В.О, Зінченко О.В. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит «Економічна сутність та класифікація грошових коштів», випуск 38, 2019 рік.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс».
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
4. Міжнародні стандарти фінансової звітності «Звіт про рух грошових коштів»
5. Нідлз Б. Х., П. Андерсон, Д. Колдул Принципи бухгалтерського обліку: монографія, 2008. 496 с.
6. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський облік, оподаткування і звітність: підручник. Київ: Алтера, 2011. 151 с.
7. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: навч. посіб.. Тернопіль: Кондор, 2010. 352 с.
8. Височан О. Наукові підходи до визначення поняття «гроші» та «грошові кошти»: Наукові записки ТПУ ім.Гнатюка Серія: Економіка. Львів: 2010 . 32 с.
9. Грошові кошти. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Грошові_кошти (дата звернення 24.10.2024)
10. Бухгалтерський словник: за заг. ред..проф. Ф.Ф. Бутинця. Житомир: Рута, 2001. 224 с.
11. Осовська Г.В., О.О. Юркевич, Й.С. Завадська Економічний словник. Київ: Кондор, 2007. 358 с
12. Остафійчук С.М. Грошові кошти та їх еквіваленти – найліквідніші активи підприємства. Наук. вісник Ужгородського ун-ту.: Серія Економіка. Спецвип. 33. Ч.2. 215–220 с.
13. Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємства організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Офіційний вісник України.
14. О.А. Подолянчук Грошові кошти в системі рахунків обліку: монографія. Вінниця: ЕФМ, 2017.

15. Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою : постанова Правління Національного банку України від 6 червня 2013 року № 210 // URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1109-13>
16. Бондарєва Т. Г., І. П. Нагавичко Бухгалтерський облік : навч. посіб.. Рівне : НУВГП, 2016. 200 с.
17. Боярова О. А. Проблемні аспекти формування Звіту про рух грошових коштів за Н(П)СБО 1 URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/nvnau_econ_2013_181\(3\)__7.pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/nvnau_econ_2013_181(3)__7.pdf).
18. Бондаренко Н. М. Організація обліку і контролю грошових коштів: збірник наукових праць Причорноморські економічні студії. Чорноморськ. 2017, № 17. 32–42 с.
19. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит в сучасних умовах господарювання : колективна монографія, згідно з ред. заг. ред. В. І. Фролова. Саки : Фенікс, 2016. – 423 с.
20. Брадул О. М. Бухгалтерський облік (особливості ведення на гірничо-збагачувальних комбінатах України) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Кривий Ріг : Роман Козлов. 2014. 609 с.
21. А. М. Поддєрьогін Фінанси підприємств : підручник. Київ: КНЕУ, 2013. 519 с.
22. Каламан О. Б. Гроші. Фінанси. Кредит : навч. посіб.. Одеса : Фенікс, 2013. 281 с.
23. Обмеження готівкових розрахунків URL: <http://www.buhuslugi.com.ua/ua/informatsiya/zagalnainformatsiya/obmezheniya-gotivkovikh-rozrakhunkiv.html>
24. Футало Т. В. Гроші і кредит : навч. посіб.. Львів: вид-во Львів. комерц. акад., 2013. 431 с.
25. Сьомченко В. В. Грошові кошти та розрахунки як об'єкт бухгалтерського обліку і контролю URL : <http://eztuir.ztu.edu.ua/5970/1/488.pdf>.
26. Власюк Н. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб.. Львів: Магнолія, 2013. 328 с.
27. Гайдай Н., Черная С. Методика операційної перевірки грошових активів торгових підприємств: монографія. Суми, 2013. № 5. 43–47 с. ; № 6. 38–46 с.
28. Спільник І. В. Аналіз руху грошових коштів у контексті нової фінансової звітності: наукові записки. Тернопіль 2019. № 9.19-24 с.

29. Зінченко О.В., Дідик Я.В. Організаційно-методичний аспект обліку грошових коштів та їх роль за сучасних умов господарювання: методичний посібник. Київ: КНЛУ. 2019. 725-731 с.

30. Савюк О.А. Функції грошей згідно класичної економічної теорії. Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування: матеріали наук.-практ. інтерн.-конф. 21 листопада 2024 р. Луцьк: ВНУ, 2024. С. 182-184.

31. Волинець У. А. Економічні засади регулювання соціально відповідальної діяльності суб'єктів економіки в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03. Рівне, 2016. 18 с

32. Гайдай Н., Черная С. Методика операційної перевірки грошових активів торговельних підприємств : навч. посіб.. Харків, 2013. № 5 43–47 с.

33. Н. М. Гаркуша Економічний аналіз підприємств торгівлі та харчування» : навчальний посібник. Харків: ХДУХТ, 2014. 361 с.

34. Пропадчук М.А. «До методики складання Звіту про рух грошових коштів». Економіка АПК. 2015. №2.64-69 с.

35. Іванчук О. В., Тринька Л. Я. «Економічний аналіз» : навч. посіб.. Київ : Алерта, 2013. 408 с.

36. Мулик Т. Методичні підходи до аналізу грошових потоків підприємства. Економіка та суспільство. 2022. № 39. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-47>.

37. Мулик Т. О., Федоришина Л. І. Організація аналітичної роботи в сільськогосподарських підприємствах: навч. посіб.. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 236 с.

38. Стецюк Л. С. Організація аналітичної роботи на сільськогосподарських підприємствах». Облік і фінанси АПК: бухгалтерський портал. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/organizaciyaanalitichnoi-roboti-paridpriemstvah.html> (дата звернення: 27.10.2024).

39. Музиченко К. О. «Економічна сутність розрахункових операцій» Житомир 2017. № 15 С. 66–73 с.

40. Сук Л. К. Фінансовий облік: навч. посіб.. Київ: Знання, 2016. 663 с.

41. Фінанси підприємств: проблеми теорії та практики : монографія. Харків : Лідер, 2014. – 203 с.

42. Мішеніна Н. В., Г. А. Мішеніна, І. Є. Ярова Економічний аналіз : навч. посіб.. Суми, 2017. 306 с.

43. М.Д. Корінько В.В. Бихкало Особливості аудиту грошових розрахунків на підприємстві та шляхи його вдосконалення: Зб. наук. Праць – 2017. 260–263 с.
44. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит в сучасних умовах господарювання : колект. моногр, заг. ред. В. І. Фролова Саки : Фенікс, 2016. – 423 с.
45. Грошові операції URL : <http://bibliograph.com.ua/finance-3/30.htm>.
46. Сіменко І. В., С. Р. Парді Шляхи вдосконалення обліку грошових: вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Одеса, 2016. 82 – 86 с.
47. Грудзевич Ю. І., Скорук О. В. Обліково-аналітичне забезпечення консалтингу у сфері розстрочення сплати податкових зобов'язань. Вісник ЛТЕУ. 2021. № 65. 111–115 с.
48. Мельник К. П. Інституціональні аспекти вибору та застосування аудиторських процедур. Облік і фінанси. 2020. № 3 (89). С. 101–106.
49. Кубай Т. В. Сутність та види стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Актуальні проблеми і перспективи розвитку економіки України : матеріали відеоконф. молод. наук., асп., здоб. і студ. Луцьк, 9 листоп. 2016 р. Луцьк : Східноєвр. нац. ун-т імені Лесі Українки, 2016. С. 186–188.
50. Мельник К. П. Інститут аудиту: теорія та практика : монографія. Київ : ННЦ ІАЕ, 2020. 306 с
51. Садовська І. Б., Бляхарчук М. О. Облікова політика в управлінні підприємством: методика і практика : монографія. Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2018. 300 с
52. Фатенок-Ткачук А. О., Кулинич М. Б., Сафарова А. Т. Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної діяльності підприємства : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 154 с.